

Госалов Ю.С. аспірант спеціальності 051 Економіка
Науковий керівник Вагонова О.Г., д-р. екон. наук, зав. кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління
(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

КОНЦЕПТУАЛЬНА ДЕФІНІЦІЯ ПРОЦЕСУ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ КОНТЕКСТІ

У сучасних умовах стрімких економічних змін і глобальної конкуренції процес відтворення основних засобів підприємства набуває особливого значення для забезпечення його стійкості та конкурентоспроможності. З огляду на те, що основні засоби є фундаментом виробничого потенціалу будь-якого підприємства, їхній належний технічний стан та модернізація є ключовими факторами, що впливають на ефективність діяльності та можливість адаптації до ринкових умов. Відтворення основних засобів охоплює не тільки заміну або модернізацію обладнання, а й оптимізацію процесів, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності та економічної ефективності. Системний підхід до відтворення основних засобів стає необхідністю для забезпечення сталого розвитку підприємства.

Однак питання відтворення основних засобів не обмежується лише технічним обслуговуванням або модернізацією. Це багатокomпонентний процес, який включає фінансовий, економічний, технологічний та соціальний аспекти. Кожен з них відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування основних засобів та досягненні підприємством своїх стратегічних цілей. Сучасні науковці пропонують різні підходи до визначення змісту цього процесу, фокусуючись на різних його складових, що дозволяє глибше розкрити специфіку відтворення в контексті конкретних

Таким чином, комплексний підхід до аналізу процесу відтворення основних засобів підприємства дозволяє не лише ефективно розподіляти ресурси, а й оптимізувати виробничі процеси, підвищувати економічну стійкість та адаптивність до інноваційних змін. В тезах розглядаються основні наукові підходи до визначення відтворення основних засобів, що дозволяє створити узагальнене розуміння цього процесу як системного управління, спрямованого на підтримку і підвищення ефективності матеріально-технічної бази підприємства.

Наукові підходи до визначення змісту поняття «відтворення основних засобів підприємства» зазвичай розподіляються на кілька основних напрямів.

1. Економічний підхід. У межах цього підходу відтворення основних засобів підприємства розглядається як процес оновлення матеріально-технічної бази з метою збереження та підвищення економічної ефективності підприємства. До відтворення в цьому контексті належать інвестиційні процеси, що спрямовані на оновлення та модернізацію виробничих активів, а також амортизація, яка дозволяє накопичувати фінансові ресурси для заміни зношених основних засобів. Дослідники, які використовують цей підхід, оцінюють ефективність інвестицій у відтворення активів, порівнюючи витрати з результатами, зокрема зростанням продуктивності та конкурентоспроможності підприємства.

2. Технологічний підхід. Цей підхід акцентує увагу на ролі технологічних змін і інновацій у процесі відтворення основних засобів. Тут відтворення розглядається не просто як оновлення зношених активів, а як процес модернізації, що передбачає впровадження нових технологій, які покращують продуктивність, якість продукції та ефективність виробничих процесів. Головною метою цього підходу є забезпечення технологічної відповідності обладнання сучасним вимогам ринку, що, у свою чергу, підвищує конкурентоспроможність підприємства та сприяє зниженню витрат на

виробництво.

3. Фінансовий підхід. У цьому підході відтворення основних засобів розглядається через призму фінансових механізмів і ресурсів, необхідних для підтримки й розвитку матеріально-технічної бази. Фінансовий підхід фокусується на джерелах фінансування (власні, позикові, інвестиційні кошти) та їх ефективному розподілі для оновлення основних засобів. Ключовими аспектами є оптимізація амортизаційної політики, фінансовий контроль за процесом оновлення активів, а також управління фінансовими потоками для забезпечення стабільності та розвитку підприємства.

4. Соціально-економічний підхід. Цей підхід розглядає відтворення основних засобів як процес, що має значний вплив на соціально-економічний розвиток, зокрема на зайнятість, рівень життя працівників і розвиток місцевої інфраструктури. Відтворення основних засобів у цьому контексті впливає не лише на продуктивність підприємства, а й на зовнішнє середовище, включаючи підвищення соціальної відповідальності, зниження залежності від імпортованих технологій і розвиток національної економіки (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення відтворення основних засобів підприємства за різними напрямками

Напрямок	Визначення
Економічне визначення	Інноваційне відтворення основних виробничих фондів – це безперервний процес забезпечення підприємства засобами праці в необхідному кількісному та якісному складі, ефективного використання їх у процесі виробництва. [1]
	Відтворення активів означає систематичне оновлення та модернізацію активів компанії для підтримки або посилення її конкурентної позиції на ринку. [5]
Фінансове визначення	Фінансове відтворення основних засобів включає забезпечення підприємства фінансовими ресурсами для їх відновлення або модернізації. [6]
	Управління активами – це системний підхід до факторного інвестування, що передбачає розподіл і контроль фінансових ресурсів для досягнення певних інвестиційних цілей. [3]
Технічне визначення	Технічне відтворення основних засобів включає модернізацію обладнання, технічне обслуговування та ремонт для продовження строку їх експлуатації та забезпечення їх ефективності. [8]
	Технічне відтворення включає заходи з модернізації обладнання, оновлення технологій та підвищення технічного рівня основних засобів з метою підвищення продуктивності. [2]
Організаційне визначення	Організаційне відтворення основних засобів включає розробку та впровадження політик і процедур для забезпечення ефективного використання і заміни основних засобів. [7]
	Організаційне відтворення передбачає планування, координацію та управління процесами заміни основних засобів для забезпечення їх ефективної експлуатації. [10]
Соціальне визначення	Соціальне відтворення основних засобів спрямоване на створення безпечних умов праці та підвищення якості робочого середовища шляхом модернізації обладнання та поліпшення інфраструктури. [9]
	Соціальне відтворення включає заходи, спрямовані на покращення умов праці та забезпечення безпеки працівників через оновлення обладнання та модернізацію робочих місць. [4]

Як бачимо ці визначення дозволяють глибше зрозуміти лише один певний аспект відтворення основних засобів підприємства, не охоплюючи складність багатокритеріального розуміння.

З метою забезпечення всебічного підходу до управління ресурсами підприємства ми пропонуємо власне визначення відтворення основних засобів підприємства, а саме як складну наукову категорію, яка включає комплексний процес заміщення, модернізації та оновлення основних засобів з метою забезпечення їх належного технічного стану та готовності до подальшого використання. Такий підхід передбачає системне управління оновленням активів, що дозволяє оптимізувати витрати, підвищити ефективність виробничих процесів і забезпечити відповідність сучасним технологічним вимогам.

Відтворення включає економічний, фінансовий, технічний, організаційний та соціальний аспекти, кожен з яких спрямований на забезпечення функціональної спроможності основних засобів на всіх етапах їх життєвого циклу. Економічний аспект відображає потребу в ефективному використанні інвестиційних ресурсів; фінансовий – оптимізує джерела фінансування та політику амортизації; технічний аспект забезпечує модернізацію і подовження терміну служби обладнання; організаційний – управління процесами заміщення та впровадження інновацій; а соціальний аспект сприяє створенню безпечних умов праці та розвитку соціально-економічного середовища.

Запропоноване визначення враховує всі основні фактори, що впливають на процес відтворення, і сприяє розробці ефективних управлінських рішень, які дозволяють підприємству не лише підтримувати високий рівень функціональності основних засобів, а й досягати довгострокових стратегічних цілей розвитку.

Список використаних джерел:

1. Boyko A.A., Kukartsev V.V., Tynchenko V.S., Chzhan E.A., Nasyrov I.R. Innovative Reproduction Of Fixed Production Assets: Economic Category. European Proceedings of Social and Behavioural Sciences. 2018. Vol. 56. P. 1306-1315.
2. Brown T. Engineering Asset Management: Principles and Practices. Springer. 2020. 285 p.
3. Fabozzi F.J. Asset Management: A Systematic Approach to Factor Investing. Oxford University Press. 2014. 301 p.
4. Green S. Workplace Safety and Asset Renewal. SAGE Publications. 2019. 245 p.
5. Grimaldi M., Corvello V., De Mauro A., Scarmozzino E. A systematic literature review on intangible assets and open innovation. Knowledge Management Research & Practice. 2017. Vol. 15, No. 1. P. 90-100.
6. Hussinki H., King T., Dumay J., Steinhöfel E. Accounting for intangibles: a critical review. Journal of Accounting Literature. 2024. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JAL-05-2022-0060/full/html> (дата звернення: 06.09.2024).
7. Johnson L. Organizational Asset Management. McGraw-Hill Education. 2018. 250 p.
8. Smith J. Technical Maintenance and Asset Management. Wiley Publishing. 2019. 320 p.
9. Thompson K. Social Responsibility in Asset Management. Palgrave Macmillan. 2017. 280 p.
10. Walker R. Strategic Organizational Management of Fixed Assets. Routledge. 2021. 310 p.